

Nr 160.

Godkänd av första kammaren den 23 maj 1917.

Godkänd av andra kammaren den 23 maj 1917.

Riksdagens skrivelse till Konungen angående åtgärder för nedbringande av statens tryckningskostnader.

(Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 10.)

(Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 1 och 11.)

Till Konungen.

Enskilda motionärer inom riksdagen hava gjort framställning i syfte att åtgärder måtte vidtagas för nedbringande av statens tryckningskostnader, i främsta rummet genom inrättande av ett statens eget tryckeri för utförande av i första hand statens eget tryck.

Det torde vara uppenbart att motionärernas syfte, att nedbringa statens tryckningskostnader, är i högsta grad beaktansvärt. De alltjämt stegrade summor, som statstrycket kostar och den styrkta erfarenheten, att bristen på organisation på detta område vållar staten stora onödiga utgifter, synas böra föranleda till att åtgärder vidtagas i syfte att så mycket som möjligt nedbringa statens kostnader på detta område.

I sådant hänseende hava motionärerna i främsta rummet framhållit behovet av ett *statens eget tryckeri*. Inrättandet av ett sådant tryckeri kan givetvis föranledas av olika skäl. Så t. ex. kan detsamma — såsom ock lär vara förhållandet på sina håll i utlandet — närmast hava till syfte att utgöra en slags ledare och föregångare för boktryckeri-

konsten i landet. Avses emellertid uteslutande — såsom i den föreliggande motionen torde vara fallet — att nedbringa statens tryckningskostnader, äro olika meningar rådande därom, huruvida mycket eller ens något på denna väg står att vinna. I en till riksdagens vederbörande utskott ingiven och samma utskotts betänkande bilagd skrivelse från boktryckarkammaren, såsom representant för boktryckerinäringen, anföres ett flertal skäl, som tala emot inrättandet av statstryckeri. Åtskilligt, som däri anföres, är visserligen överdrivet, och andra vägande skäl finnas otvivelaktigt för inrättandet av åtminstone ett mindre tryckeri, som skulle året om kunna sysselsättas. Tanken på ett statstryckeri i någon form bör därför enligt riksdagens åsikt ej definitivt avföras, men det föreligger å andra sidan ingen anledning att nu forcera fram frågan, särskilt som vissa andra åtgärder, vilka kunna förväntas sänka tryckningskostnaden, betydligt lättare och utan ekonomisk risk kunna genomföras. Ett genomförande av dylika åtgärder kan också tjäna som medel att i sinom tid närmare undersöka lämpligheten av och eventuellt förbereda upprättandet av ett statstryckeri.

Riksdagen vill såsom lämpliga åtgärder i sådant syfte först omnämna det goda uppslag, som Generalpoststyrelsen givit genom upprättandet av ett *specialtryckeri*, vilket numera förlagts till Stockholm och där nästan alla de formulär, blanketter och övriga trycksaker, som postverket är i behov av, tryckas. Genom tillkomsten av nämnda tryckeri har postverket beräknat sig hava gjort icke oväsentliga besparingar.

Enligt riksdagens mening synas skäl föreligga, för att även andra statens verk förskaffa sig dylika specialtryckerier eller eventuellt använda sig av det som postverket redan upprättat, ifall detsamma har möjlighet till utvidgning. Utredning i sådant hänseende torde därför snarast möjligt böra verkställas.

Den andra åtgärden, som riksdagen anser med det snaraste böra bliva föremål för utredning, är inrättandet av en statens tryckeriexpedition. Denna fråga har förut varit föremål för riksdagens prövning dels genom en till riksdagen år 1913 avlåten proposition, dels ock på grund av en år 1915 väckt motion, bägge gångerna dock utan att föranleda någon åtgärd.

Av den sammanfattning, som inom riksdagens vederbörande utskott verkställts över de utlåtanden, som på gjord framställning avgivits av ett flertal ämbetsverk dels till grund för nyssnämnda proposition och dels i anledning av motionen, framgår, att nästan fullständig enighet

är rådande därom, att ämbetsverken äro i behov av en sakkunnig myndighet, vilken kan tillhandagå med råd och upplysningar, verkställa avtal om tryckning, kontrollera tryckningsräkningar m. m. Ett enda ämbetsverk, nämligen telegrafstyrelsen, har varit av annan mening och förordat, att uppgiften ifråga skulle anförtros åt en enda sakkunnig person.

Av ett visst intresse är ock, att boktryckarekammaren anser sig i det omnämnda utlåtandet böra understryka behovet av att åtgärder vidtagas i syfte att fördelningen av statens tryck och kontrollen å de enskilda tryckeriföretagen ordnades på ett mera rationellt och praktiskt sätt än vad nu är fallet, samt att statens tjänstemän sökte att i möjligaste mån inskränka kostnaden för statsverkets tryck.

Riksdagens vederbörande utskott har i förevarande ärende jämväl inhämtat yttrande från riksdagens tryckeriexpeditioners föreståndare J. P. Velander, vilket yttrande jämväl ger stöd för att *en väsentlig besparing i statens tryckningskostnader bör kunna vinnas genom inrättandet av en statens tryckeriexpedition.*

Emellertid synes ett villkor för ett gott resultat vara, att en dylik expedition beklädes med viss befogenhet, bland annat i fråga om tryckets fördelning å olika tryckerier för att förhindra det högst betydligt fördyrande natt- och söndagsarbetet, vilket under nuvarande förhållanden ofta nödvändiggöres genom att ett och samma tryckeri överhopas med tryckalster från olika håll. Vidare kan ifrågasättas, att expeditionen även får avgörande inflytande i fråga om huruvida tryckning av vissa alster bör ske i landsorten, där tarifferna i regel äro lägre än i huvudstaden, samt beträffande format, uppställning m. m., i vilket avseende jämväl besparingar kunna åstadkommas. Framförallt gäller detta *kommittétrycket*, vilket ofta torde verkställas utan sakkunnig ledning och utan effektiv kontroll, varigenom kostnaderna onödigtvis bringas i höjden. Om vidare expeditionen bemyndigades att själv eller genom någon annan myndighet *upphandla papper* och bestämma papperssorter för olika slags tryckalster, torde en ytterligare besparing kunna ske.

Det är emellertid givet, att om hela denna stora och ansvarsfulla uppgift, som sålunda skulle tilläggas statens tryckeriexpedition, inskränktes till den åtgärd, som telegrafstyrelsen, såsom ovan antydde, på sin tid föreslog, nämligen att till vederbörande ämbetsverks förfogande ställdes en enda sakkunnig person i och för lämnande av råd och upplysningar, skulle den ekonomiska vinsten icke på långt när kunna bliva

så stor, som om statens tryck ordnades genom en tryckeriexpedition med ovan antydd befogethet.

På grund av den utredning riksdagen åstadkommit i förevarande fråga, anser riksdagen en utredning påkallad rörande inrättande dels av specialtryckerier utav angiven beskaffenhet, dels ock av en statens tryckeriexpedition. Då emellertid även andra utvägar än de ovan antydda torde kunna leda till uppnående av ovan uttalade önskemål, synes utredningen icke ovillkorligen böra begränsas i nu angivna avseenden, utan eventuellt utsträckas till att omfatta jämväl övriga åtgärder, som kunna finnas ägnade att främja samma syfte.

På grund av vad sålunda anförts, får riksdagen anhålla, det Eders Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning om i vad mån kostnaderna för statens tryck må kunna nedbringas genom inrättande av en statens tryckeriexpedition och specialtryckerier för vissa statens ämbetsverk eller genom vidtagande av andra anordningar, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill en sådan utredning kan föranleda.

Stockholm den 23 maj 1917.

Med undersätlig vörndad.
